

NOI DATE PRIVIND SITUAȚIA ȘI LUPTA ȚĂRĂNIMII BĂNAȚENE ÎN ANII 1934—1938

IOAN MUNTEANU

Înfăptuirea statului național unitar român, aplicarea reformei agrare din 1921 vor impulsiona ritmul dezvoltării capitalismului în agricultura din țara noastră. Crește ponderea muncii salariate în gospodăria moșierească și a burgheziei sătești; se extinde arendășia, utilizarea mașinilor și diversificarea culturilor, dar se accentuează, totodată, diferențierea socială a țăranimii. Proprietatea agricolă excesiv parcelată devine un fenomen general pentru întreaga Românie, prezentînd multe neajunsuri economice și o serie de dificultăți materiale gospodăriilor țărănești¹.

Dificultăți multiple prin care a trecut țărănimea în anii crizei economice, ca urmare a impozitelor și datoriilor agricole, a scăderii considerabile a prețurilor produselor agricole și greutăților de desfacere au influențat într-o măsură considerabilă situația materială a maselor muncitoare de la sate, procesul de fărâmițare a proprietății țărănești. Concentrarea capitalistă din agricultura românească în perioada anilor 1934—1938, reflectată și în acapararea treptată a pămîntului și a celorlalte mijloace de producție de către moșierimea și chiaburimea satelor, a accentuat procesul de diferențiere a țăranimii și a influențat situația materială a maselor de bază de la sate.

Repartiția în favoarea claselor exploatatoare a venitului național creat în economia agrară, cu toate consecințele sale asupra maselor de bază ale țăranimii, este oglindită concludent de decalajul dintre prețurile produselor agricole și cele industriale, decalaj menținut, chiar dacă nu în aceeași proporție ca în anii crizei economice, și în perioada anilor 1934—1938. Astfel, prețurile produselor agricole în anii 1934—1938 au fost cu 36,1—46,6% mai mici față de prețurile produselor industriale. La acestea se adăugau impozitele directe și indirecte, datoriile cu dobânzi mari contractate de țărani la bănci și cămătări, prestațiile neplătite, vînzările silite etc².

Mentținerea decalajului dintre prețurile produselor agricole și cele industriale s-a împletit cu menținerea unor rămășițe semifeudale în agricultură, ceea ce a dus la o adevărată criză a sistemului relațiilor agrare. Drept urmare, s-au înăsprit contradicțiile sociale dintre țărănimea lipsită de pămînt sau cu pămînt puțin și moșierime; s-a adîncit, în același timp, contradicția dintre țărănimea muncitoare și chiaburime³.

¹ *Istoria economiei naționale a României*, sub red. prof. dr. doc. M. A. Lupu, București, 1974, p. 418.

² Emilia Sonea, Gavrilă Sonea, *Viața economică și politică a României, 1933—1938*, București, 1978, p. 100.

³ V. Bozga, *Criza agrară în România între cele două războaie mondiale*, București, 1975, p. 137.

Deși în perioada anilor 1934—1938, statul a luat o serie de măsuri de sprijinire a înzestrării agriculturii cu inventar agricol, acordând reduceri de taxe vamale la importul mașinilor și utilajului agricol, încurajând producția internă de unelte agricole, totuși *agricultura a rămas domeniul cel mai slab al economiei românești*. Adâncirea procesului dezvoltării capitaliste, unele progrese incontestabile obținute în perfecționarea utilajului și specializarea culturilor, n-au putut duce la înlăturarea definitivă a rămășițelor semifeudale și nici la o ameliorare însemnată a situației țărănimii⁴. De altfel, problema centrală a maselor țărănești o va constitui și în această etapă *lipsa de pământ suficient* și persistența rămășițelor semifeudale care puneau piedici în calea dezvoltării agriculturii, a economiei naționale în general.

Evoluția economiei agrare bănățene, caracterul relațiilor agrare din anii 1934—1938, se va înscrie, pe coordonatele generale ale agriculturii românești din întreaga țară, reflectându-se în primul rînd în condițiile de viață ale țărănimii. Și în sud-vestul României problema agrară a fost întruchipată de strînsa conexiune a fenomenelor economice cu cele de natură socială. Între forțele de producție active din agricultura bănățeană și raporturile de producție existau puternice contradicții, un permanent conflict, care au menținut o stare latentă de criză, au frînat progresul tehnic, posibil și necesar, condamnînd marea masă a țărănimii la un scăzut standard de viață. Iată de ce țărănimea muncitoare bănățeană a desfășurat și în anii 1934—1938 o serie de acțiuni împotriva poverilor fiscale și executărilor silite, împotriva nedreptăților la care era supusă, pentru pământ și o viață mai bună.

Pentru a avea o imagine cît mai reală asupra situației țărănimii bănățene trebuie să luăm, mai ales, în considerație modul în care era repartizat și utilizat principalul mijloc de producție din agricultură — *pământul*. Analiza atentă a datelor statistice din recensămintele vremii sau din anchetele socio-economice efectuate în satele bănățene, pun în evidență faptul că dublul proces ce se manifesta în agricultura românească, de pulverizare treptată a micii proprietăți și de întărire a burgheziei sătești, este deosebit de evident și în localitățile rurale din sud-vestul României.

Profundul proces de stratificare socială ce-l parcurea țărănimea bănățeană, în condițiile adîncirii relațiilor capitaliste din agricultură, este clar ilustrat de datele recensămîntului agricol din 1941.

Nr. exploatări agricole⁶

Categoria	Carăș	Severin	Timiș-Torontal	TOTAL
Sub 0,1 ha	1915	1697	8134	11.746
între 0,1—0,5 ha	2225	2607	15 270	20 102
„ 0,5—1 ha	3272	3052	6 109	12 433
„ 1—3 ha	9933	13348	16 959	40 240
„ 3—5 ha	6947	10126	9 687	26 760

⁴ Lucrețiu Pătrășcanu, *Probleme de bază ale României*, ediția a II-a, București, 1945, p. 62.

„ 5—10 ha	7827	10314	16 583	34 724
„ 10—20 ha	2422	2422	11 350	16 194
„ 20—50 ha	238	283	4 242	4 763
„ 50—100 ha	28	44	503	575
Peste 100 Ha	212	344	400	956
	35 019	44 237	89 237	168 493

Proletariatul, semiproletariatul agricol și țărănimea cu pământ puțin (0—3 Ha) reprezentau aproape jumătate (în unele regiuni agricole chiar mai mult) din totalul gospodăriilor existente în preajma celui de al doilea război mondial. Comparativ cu situația din întreaga țară, în Banat proprietatea moșierească, și mai ales a burgheziei sătești, cu deosebire în județul Timiș-Torontal, aveau *procentual*, o pondere mai mare⁵, ceea ce explică și gradul mai ridicat de dezvoltare a forțelor de producție și a muncii salariate.

Se poate constata că o bună parte a gospodăriilor țărănești aveau loturi mici, insuficiente, pulverizarea proprietății ajungând pînă la limita subeconomicului, ceea ce a afectat direct starea materială a majorității țărănimii. Semnificativ în această privință este și faptul că înșăși autoritățile făceau o legătură strînsă între nivelul de viață al țăranilor și pămîntul arabil pe care-l posedau. Astfel, primpretorul din plasa Buziaș recunoștea în ianuarie 1935, ca urmare a inspecției efectuate în comuna Ficătari, că „starea economică și materială a locuitorilor nu este prea înfloritoare, majoritatea locuitorilor posedînd proprietăți mici agricole”⁶. Notarul comunal din localitatea Ciavoș relatează că „cea mai mare parte a plugarilor băștinași posedau între 3—10 jug. care este insuficient pentru a le asigura susținerea lor și a gospodăriilor lor”. În cazul în care nu vor afla posibilități de arendare a unor „suprafețe pentru cultură care să completeze cantitățile de pământ necesare exploatării pentru a se putea susține, cea mai mare parte din acești locuitori se vor vedea siliți a-și lichida gospodăriile”⁸.

Foarte pronunțată era această fărâmițare în localitățile aflate în preajma centrelor orașenești unde caracterul pronunțat comercial al economiei agrare a accelerat procesul de diferențiere socială a țărănimii. În regiunile de deal și munte, fărâmițarea proprietății țărănești a fost generată și de existența unor restrinse terenuri arabile. În multe localități gospodăriile țărănești ce posedau pînă la 3 ha teren agricol constituiau forma tipică de proprietate⁹.

Comuna	Mehadia	Cărbunari	Sasca Montană	Moldova Nouă	Coronini
Nr. total exploatații	364	350	249	463	214
Expl. între 0—3 Ha	322	344	240	447	187

⁵ *Recensămîntul agricol din 1941. Numărul exploatațiunilor agricole după mărime, mașini și unelte agricole*, vol. I, București, p. 43, 150, 170.

⁶ I. Munteanu, *Contribuții privind structura proprietății agrare din Banat în anii 1934—1938*, în *Analele Universității din Timișoara*, vol. I, fasc. 2, 1976, p. 172.

⁷ Arh. Stat. Timișoara, fond. Prefect. jud. Timiș-Torontal, dosar 6/1935, f. 17.

⁸ Idem, fond Serviciul Agricol Timiș-Torontal, dosar 3/1939.

⁹ *Recensămîntul agricol din 1941* . . . , vol. I.

Aceeași realitate este oglindită și de cercetările monografice și sociologice întreprinse în a doua jumătate a deceniului patru în diferite localități. Datele culese de echipele studențești îndrumate de D. Gusti indică următoarea structură a proprietății în localitățile¹⁰:

	Gospodăriile cu suprafața de: (Ha)						
	0	0,1—1	1,1—3	3,1—5	5,1—10	10—50	Peste 50 Ha
Jidoara	18	37	73	72	35	10	—
Mărul	28	133	154	11	1	—	—
Beregsăul Mare	4	54	70	45	81	47	—
Cuvejdia	6	—	38	46	78	15	1

Ancheta efectuată de Hans Wendel în 20 de sate bănățene a pus în evidență faptul că 25,60% din totalul gospodăriilor erau lipsite de pământ, iar mai mult de jumătate dispuneau de loturi mici, insuficiente ca suprafață pentru practicarea unei agriculturi raționale¹¹. Autorul monografiei comunei Opațița face precizarea clară, pe baza unor date autentice, că din totalul de 290 gospodării, 164 (adică 56%) dispuneau între 0—3 jug.¹².

Cercetările efectuate în diferite zone din sud-vestul României în cursul anului 1934 au reliefat faptul că mica proprietate țărănească era excesiv parcelată, ceea ce a dus la importante pierderi de terenuri cultivabile prin dese răzoare. Potrivit unor calcule făcute de economiștii vremii pierderile de teren arabil, printr-o parcelare excesivă, ajungea la cca. 1/8 din suprafața unei mici proprietăți, fapt ce avea grave consecințe asupra rentabilității și veniturilor gospodăriilor țărănești¹³. În comuna Vizejdia, de pildă, suprafața medie a unei parcele era de 0,78 jug.; în Valcani de 1,65 jug.; în comuna Macedonia de 1,65 jug. la mica proprietate, dar existau un număr ridicat de parcele mult mai mici¹⁴. Acuta fărâmițare a micii proprietăți în numeroase parcele, a generat în Banat, potrivit anchetei întreprinse de economistul Horia Lupan, o restrângere a suprafeței arabile aparținând micii proprietăți, comparativ cu media pe întreaga țară (procentual)¹⁵.

Repartiția suprafețelor arabile pe proprietăți (%)

Proprietatea	0—10 Ha	10—50 Ha	Peste 50 Ha
România	68,3%	16,2%	15,5%
Banat	52,5%	27%	20,5%

Predominarea gospodăriilor țărănești parcelare, accentuata diferențiere din rindul țărânimii a favorizat procesul de întărire a puterii economice a burgheziei sătești și a proprietății mari, dar explică, pe de

¹⁰ 60 sate românești, vol. II, București, 1941, p. 84.

¹¹ Hans Wendel, *Die agrarpolitischen Grundlagen des Deutschtums im rumänischen Banat*, Temessburg, 1940, p. 60.

¹² T. Mărgineanțu, *Monografia comunei Opațița*, Timișoara, 1929, p. 131.

¹³ Vezi R. C. Stere, *Despre comasarea și alte măsuri destinate a înlătura și împiedeca fărâmițarea proprietății țărănești*, în *Buletinul agriculturii*, vol. IV.

¹⁴ Arh. Stat. Timișoara, fond *Serviciul Agricol Timiș-Torontal*, dosar 45/1934.

¹⁵ Horia Lupan, *Ancheta statistică asupra prețurilor de vânzare și arendare a terenurilor din România*, în *Studii privitoare la prețuri și rentabilitate în agricultura României*, București, 1936, p. 11.

altă parte, și stăruința țărănimii bănățene în lupta pentru pământ, pentru o viață mai bună. Lipsa de pământ sau deținerea unor mici suprafețe arabile constituia, în primul rînd, cauza fundamentală ce contribuia la menținerea unui standard necorespunzător de viață pentru o mare parte a familiilor țărănești din perioada interbelică.

Deosebit de semnificative pentru ilustrarea acestui adevăr sînt constatările făcute de cunoscutul publicist democrat Ion Clopoțel în urma unei anchete efectuate în mai multe plăși bănățene¹⁶. Reflectînd consecințele negative extrem de grave ale inechității distribuirii fondului funciar, Ion Clopoțel prezenta astfel situația din plasa Margina: „O preocupare constantă a mea a fost să precizez, cu ajutorul datelor oficiale și al informațiilor directe, cîte familii pot trăi în mod independent din *rodul pămîntului lor* și din veniturile animalelor crescute de ele, nefiînd nevoiți a angaja munci la alții, ori de a lua drumul înraltă parte. Asemenea familii, care pot sta pe picioare proprii sînt: în Coștei 18 din 580; în Coșava 30 din 616; în Homojdia 5 din 316; în Curtea din 290 familii abia 20 pot obține venituri suficiente; în Pietroasa din 150 abia 5... Seta de pământ este adîncă...¹⁷”

Referitor la plasa Bozovici, același autor preciza: „Proprietatea individuală s-a mărunțit, prin moștenire, prin sporul natural al populației, atît de mult, încît situația de astăzi nu e deloc încîntătoare... astăzi o familie abia mai are două sau chiar numai un jugăr. Marea majoritate a almăjenilor au o gospodărie deficitară... Aflu, astfel, că *nici a zecea parte* din locuitorii satelor, nu sînt în stare să ducă o viață independentă, adică să trăiască exclusiv din produsele pămîntului propriu și din veniturile realizate din vînzarea animalelor, fără a fi nevoiți să-și ofere și aiurea brațele de muncă. M-am convins că procentul proletarizării este uimitor de mare¹⁸”.

Rezultatele anchetei sociologice efectuată de Institutul Social Banat—Crișana în comuna Sirbova, în primii ani de după criza economică, ilustrează cu claritate faptul că un mare număr de gospodării (51 din 172) nu aveau pământ suficient pentru a obține venituri îndestulătoare¹⁹, fiind nevoite să recurgă la arendarea de suprafețe agricole și chiar la munca în dijmă. Documentele timpului confirmă faptul că și în Banat — deși aici relațiile capitaliste în agricultură erau mai dezvoltate ca în alte regiuni ale țării — se mențin rămășițe ale relațiilor semif feudale, subliniind nevoia acută de pământ a unei părți a țărănimii.

Sub presiunea sarcinilor fiscale, a prețurilor scăzute ale produselor agricole în raport cu cele industriale, dar și ca urmare a adîncirii caracterului comercial al producției agricole, numeroși săteni au fost nevoiți să recurgă la o intensificare a muncii prin cultivarea unor suprafețe suplimentare, în arendă sau în dijmă. Pentru multe familii de țărani săraci luarea unor loturi arabile în arendă sau dijmă era dictată de însăși necesitatea asigurării traiului.

¹⁶ Publicistul I. Clopoțel se referea la situația din anii 1927—1928.

¹⁷ Ion Clopoțel, *Sociografie românească. Ancheta plășilor muntoase: Margina, Almaj, Vașcău, Beiuș, Cluj*, 1928, p. 11.

¹⁸ *Ibidem*, p. 24 și 27.

¹⁹ Vezi, *Monografia comunei Sirbova, Timișoara*, 1939.

Raporturile capitaliste de muncă și rămășițele semifeudale s-au împletit în cadrul unei mari diversități de forme, uneori chiar în aceeași gospodărie, pe aceeași proprietate. Astfel, o moșie a unui proprietar din comuna Jebel era cultivată 1/4 în regie și 3/4 dijmă, prin munca țăranilor săraci sau mijlocași²⁰. Moșia de 156,6 ha din Nadăș, moșia de 69,6 din Seceani, unele proprietăți din Cerneteaz, Peciul Nou etc. erau cultivate parțial sau în totalitate prin sistemul dijmei²¹. Rezultatele anchetei efectuate în diferite localități bănățene în anul 1938 de organele agricole județene sînt semnificative în această privință²²:

Comuna	Alioș	Săcălaz	Izvin	Secusigiu
Nr. total capi de familie	544	914	560	850
Nr. total capi fam. ce cultivă pămînt în dijmă	45	410	156	154

Potrivit situației întocmite de Camera Agricolă a județului Timiș-Torontal în 1938, pe baza datelor înaintate de comune, în județ era cultivată în dijmă o suprafață de 24 879 ha (cca. 10% din suprafața cultivată) iar în arendă 14 330 ha²³.

Sistemul culturii pămîntului în dijmă sau arendă era practicat în special de țăranimea mijlocașă și mica proprietate. În mai redusă măsură luau pămînturi în dijmă (și îndeosebi în arendă) burghezia rurală, unii moșieri, utilizînd mai complet și intensiv inventarul tehnic de care dispuneau, forța de muncă a proletariatului agricol și țăranimii sărace, sporindu-și și pe această cale producția de cereale—marfă.

Condițiile contractuale dintre proprietar și învoit erau, de obicei, stabilite sub forma unor înțelegeri verbale, care dezavantajau mica proprietate. Speculînd nevoia de pămînt a țăranimii sărace și dificultățile financiare ale țăranilor mijlocași, proprietarii ce dădeau terenuri arabile în dijmă sau arendă căutau să impună prețuri cît mai ridicate sau condiții contractuale care să le aducă beneficii suplimentare. Astfel, valoarea arenzii anuale era de 500—2500 lei la jugăr, în funcție de calitatea pămîntului, depărtarea de sat etc.²⁴.

La sistemul muncii în dijmă, proprietarii dădeau terenul arabil, iar învoitorii munca. Dijma era 1/2 din recoltă. Sămînța se punea jumătate și jumătate. Impozitul către stat pentru terenul respectiv îl achita proprietarul, iar taxele către județ, comună le plătea dijmașul²⁵. La cultura porumbului, proprietarul ara și semăna, iar învoitul întreținea cultura, strîngea și transporta recolta de pe cîmp. Dijma în acest caz se schimba: 2/3 din recoltă revenea proprietarului și 1/3 dijmașului²⁶. Marii proprietari ce dădeau pămînt în dijmă pretindeau țăranilor

²⁰ Arh. Stat. Timișoara, fond *Serviciul Agricol Timiș-Torontal*, dosar 15/1934.

²¹ *Ibidem*.

²² *Ibidem*, dosar 1/1938.

²³ Arh. Stat. Timișoara, fond *Camera Agricolă Timiș-Torontal*, dosar 15/1938, f. 1—4.

²⁴ *Idem*, fond *Serviciul Agricol Timiș-Torontal*, dosar 1/1938.

²⁵ *Ibidem*, dosar 30/1938, f. 178—179.

²⁶ Arh. Stat. Arad, fond *Serviciul Agricol Arad*, dosar 13/1935, f. 15.

o serie de obligații suplimentare: să transporte produsele la mori, depozite sau gări; impuneau condiții privitoare la modul de cultivare a pământului; orice pagubă cauzată proprietarului era suportată de dijmaș; la împărțirea recoltei își luau produsele de calitate cea mai bună etc.²⁷.

În condițiile din anii imediat următori crizei economice, când prețurile produselor agricole cunosc o ușoară creștere, iar posibilitățile de valorificare se îmbunătățesc, țăranii bănățeni caută să-și intensifice munca pentru a-și acoperi mai grabnic impozitele și ratele datoriilor intrate în conversiune, pentru a-și procura inventar agricol, animale de muncă etc. *Nevoia de pământ* a țăranimii sărace, dorința sătenilor nevoiași de a dobîndi terenuri de cultură iese astfel și mai mult în relief. Aceasta explică în mare măsură perpetuarea muncii în dijmă și arendă după anul 1933, creșterea valorică a arenzilor, impunerea unor condiții suplimentare de muncă țăranilor dijmași. Aceasta explică însă și stăruințele repetate pe care le făceau țăranii săraci în vederea dobîndirii de terenuri arabile prin aplicarea deplină a prevederilor Reformei agrare din 1921.

Fără a minimaliza cu nimic importanța Reformei agrare din 1921, ca și consecințele sale pozitive asupra economiei bănățene, nu putem neglija nici faptul că menținerea unor întinse suprafețe în proprietatea moșierimii a determinat, prin eludarea unor prevederi ale Legii reformei agrare și prin nenumăratele abuzuri ale autorităților la aplicarea ei, lipsirea a mii de familii țărănești de terenuri arabile sau împroprietărirea celor îndreptățiți cu loturi mici. La 31 decembrie 1935 stadiul exproprierii și parcelării moșiilor expropriate pentru a fi distribuite țăranilor, era următorul în cele trei județe ale Banatului²⁸:

Județul	Supraf. exprop. Ha	Supraf. parcel. Ha	Supr. disponib. Ha
Timiș-Torontal	139 138	126 715	12 422
Caraș	71 518	39 957	31 621
Severin	68 462	44 901	23 560

Din totalul de 211.573 ha expropriate în județele bănățene, pînă la sfîrșitul anului 1935, mai erau de parcelat și distribuit 67.573 ha, deci 32% din suprafața expropriată. Existau în perioada anilor 1934—1938 încă un număr mare de gospodării țărănești care îndeplineau toate condițiile pentru a beneficia de prevederile Reformei agrare, dar care au fost omise, sub cele mai diverse motive, de la împroprietărire. Din anul 1933 și pînă în 1937 au fost împroprietăriți în județul Timiș-Torontal doar 2150 țărani deși alte cîteva mii de familii, înscrise în listele de îndreptățiți, nu și-au primit loturile. Menționăm faptul că în

²⁷ Arh. Stat. Timișoara, fond *Serviciul Agricol Timiș-Torontal*, dosar 30/1938, f. 178—179.

²⁸ Prefect. jud. Timiș-Torontal, *Dare de seamă asupra activității și realizărilor în intervalul de la 15 noiembrie 1933 pînă la 31 decembrie 1935*, Timișoara, 1936, p. 296.

anul 1940 existau numai în județul Timiș-Torontal un număr de 5381 familii care n-au beneficiat încă de prevederile Reformei agrare deși se încadrau în prevederile sale²⁹. În județele Caraș și Severin existau localități numeroase unde proporția celor împroprietăriți era foarte scăzută, deși numărul celor îndreptățiți era ridicat. De pildă, pină în anul 1935 sînt puse în posesia loturilor 12 familii din 290 îndreptățiți în Lăpușnic; 11 din 354 în Rudăria; 60 din 205 în Dalboșeț etc.³⁰ sub motivul inexistenței terenurilor disponibile. Potrivit datelor statistice întocmite de prefectura județului Severin în anul 1938, existau 33 localități unde lucrările de punere în posesie a țărănilor nu erau efectuate³¹.

Referindu-se la situația aplicării lucrărilor de reformă agrară, primpretorul plășii Moldova Nouă recunoștea în anul 1936: „Reforma agrară a stat locului aproape tot anul. Dacă ceva s-a făcut ici-colea și mai ales pentru împroprietărirea instituțiilor de interes obștesc, reforma agrară încă nu s-a terminat”³². Și mai clară în această privință este darea de seamă a „Inspectoratului Geniul Rural” din anul 1940. Referindu-se la situația din Banat, se atrăgea atenția că „Reforma agrară deși începută în anul 1921/1922 este departe de a fi terminată. Formalitățile legate de aplicarea legii și procedura greoaie a judecăților, dă naștere și acum la nenumărate contestații și amînări, cari în loc de simplificare și accelerare a execuției reformei, în mod firesc o complică și mai mult. Sînt procese și alte formalități de aplicarea legii, cari durează de la 1926—1928. Din această cauză s-au produs întîrzieri mari în lucrările cadastrale, de defalcare și parcelare. În legătură cu reforma agrară e vrednic de amintit și modul de aplicare a ei din trecut. Sînt numeroase reclamațiuni din partea celor îndreptățiți la împroprietărire”³³.

Frecvența încă ridicată a cererilor de împroprietărire, a memoriilor adresate autorităților județene și centrale, a proceselor intentate moșierilor sau organelor însărcinate cu aplicarea reformei agrare indică cu claritate nevoia de pămînt a țărănimii sărace din județele bănățene, lupta ei stăruitoare pentru dreptate socială. Locuitorii din Paniova, de pildă, au făcut apel la tribunal împotriva dispozitivului de parcelare efectuat în anul 1936, cînd „s-au constatat o grămadă de nedreptăți”. O parte din îndreptățiți au fost omiși, iar în locul lor au fost înscriși alți locuitori ce au vîndut apoi loturile³⁴. Numeroase cereri de împroprietărire au pornit în acei ani și din localitățile: Hitiaș, Igrîș, Bucovăț, Bazoș, Jamul Mare, Gătaia, Bobda, etc.³⁵.

O formă de luptă a țărănimii bănățene pentru pămînt, desfășurată și în această perioadă, a constituit-o ocupările forțate de terenuri arabile din moșiile expropriate, dar neparcelate, cît și ocupări și parcelări de izlazuri sau păduri ale statului sau comunelor pe care apoi le transforma în terenuri cultivabile. Prefectul județului Severin, în raportul pe anul 1938, menționa că „aproape în toate comunele din județ

²⁹ Arh. Stat. Timișoara, fond *Ținut Timiș*, dosar 31/1940, f. 3.

³⁰ Idem, fond *Inspectorat Agricol Timișoara*, dosar 11/1935.

³¹ Idem, fond *Ținut Timiș*, dosar 14/1938, f. 122.

³² Arh. Stat. Caransebeș, fond *Prefect. jud. Caraș*, dosar 25/1936, f. 48.

³³ Arh. Stat. Timișoara, fond *Ținut Timiș*, dosar 22/1939, f. 9.

un mare număr de locuitori au ocupat în decursul timpului porțiuni din izlazul comunal astfel încît acum, mai ales în părțile muntoase, unde creșterea vitelor este unicul mijloc de trai al locuitorilor, comunele nu mai dispun de pășuni suficiente³⁶. Referindu-se la situația din comuna Bănia, reprezentantul Regiunii silvice Orșova arăta: „se mai poate constata că pădurea statului din acea comună într-o întindere mai mare de 10.000 jug. cadastrale este presărată de nenumărate ocupațiuni³⁷. În zona Clisurii Dunării, sătenii au ocupat „o mare parte a pădurilor statului³⁸.

În procesul-verbal încheiat de agronomul Regiunii agricole Rudna, ca urmare a anchetei efectuate în localitatea Ciavoș, se preciza că „o mulțime de locuitori din comună cari neavînd pămînt suficient pentru susținerea lor au ocupat în anul 1938, fără nici o autorizație, diferite suprafețe din moșia“ expropriată de la un proprietar, dar care n-a fost parcelată și distribuită țăranilor. Referindu-se la această situație, notarul comunei Ciavoș recunoștea „că faptul oamenilor din comună de a ocupa pentru folosință suprafețe din moșie se datorește împrejurării că cea mai mare parte a plugarilor băștinași posedă între 3—10 jug. pămînt care este insuficient pentru a le asigura susținerea lor și a gospodăriilor lor³⁹.

Locuitorii comunelor din zonele de deal și de munte din județele Caraș și Severin, a căror existență era strîns determinată și de creșterea animalelor, au acționat statornic pentru dobîndirea de pășuni, pentru sporirea suprafețelor izlazurilor și acordarea dreptului de pășunat în pădurile statului sau ale societății capitaliste U.D.R. Cu atît mai mult cu cît suprafețele destinate izlazurilor comunale erau restrînse și de slabă calitate. Prefectura județului Caraș menționa, de altfel, în darea de seamă a anului 1938, că „pășunile sînt insuficiente pentru numărul mare de vite existente și de calitate nesatisfăcătoare. O bună parte din suprafața izlazurilor fiind spălată de torenți, iar alta fiind stîncoasă. Toate pădurile au fost declarate de protecție pentru apărarea națională din care motiv s-a interzis cu totul pășunatul vitelor în pădurile statului. Aceasta a provocat multe nemulțumiri în rîndul sătenilor⁴⁰.

O situație deosebită o aveau comunele aflate pe Domeniile U.D.R., sau limitrofe cu acestea, datorită măsurilor restrictive de pășunat luate de conducerea acestei societăți capitaliste. Urmărind să împiedice locuitorii de a pășuna vitele pe Domeniile U.D.R., conducerea societății respective a dat dispoziții ca izvoarele să fie înconjurate cu sîrmă ghimpată, a impus amenzi și sancțiuni penale pentru încălcarea acestor dispoziții. Locuitorii comunei Cărbunari, de pildă, au fost adeseori supuși amenzilor din partea societății U.D.R.⁴¹. Este suficient să arătăm că

³⁴ Idem, fond *Serviciul Agricol Timiș-Torontal*, dosar 11/1938.

³⁵ *Ibidem*, dosar 1/1938.

³⁶ Arh. Stat. Timișoara, fond *Ținut Timiș*, dosar 14/1938, f. 115.

³⁷ Arh. Stat. Caransebeș, fond *Camera Agricolă Caraș*, dosar 29/1929—1935.

³⁸ „*Voința Banatului*“, an 18, nr. 35 din 28 august 1938, p. 2.

³⁹ Arh. Stat. Timișoara, fond *Serviciul Agricol Timiș-Torontal*, dosar 3/1939.

⁴⁰ Idem, fond *Ținut Timiș*, dosar 14/1938, f. 82.

⁴¹ „*Voința Banatului*“, an 19, nr. 20 din 21 mai 1939, p. 2.

numai sătenii din Cărbunari au plătit în perioada interbelică „amenzi silvice“ în valoare de 800.000 lei⁴².

În anul 1935, ca urmare a nenumăratelor memorii înaintate autorităților de către locuitorii acestor comune, printr-un act de guvernămînt s-a dispus ca 35 localități limitrofe cu Domeniile U.D.R. să-și poată completa pășunile printr-un schimb de terenuri între stat și societatea U.D.R. Deși lucrările tehnice au fost efectuate, Consiliul Tehnic Superior al Pădurilor a întîrziat avizarea acestor lucrări pînă cînd a intervenit în 1938 noua lege prin care pădurile județului Caraș au fost declarate păduri de protecție pentru apărarea statului. Astfel țărani au rămas doar cu promisiuni⁴³. Arătînd situația grea a locuitorilor din Sasca, Dognecea, Anina, Cărbunari, Stinăpări și din alte sate cărășene, dr. Ilie Groșianu scria la 21 august 1938 în cunoscuta gazetă „Voința Banatului“: „Cele mai multe din aceste sate nu au condițiunile strict necesare întreținerii gospodăriilor. Sînt sate lipsite de izlaz, de pădure comunală, de adăposturi etc. Problema aceasta a devenit una dintre cele mai importante“⁴⁴.

Protestînd împotriva măsurilor luate de Societatea U.D.R. pentru stînjinirea activității economice a satelor românești cărășene de pe domeniile sale, locuitorii adresează un lung și emoționant memoriu Rezydentului regal al Ținutului Timiș în cursul anului 1938. Arătînd că datorită închiderii minelor de aramă și fier, reducerii activității la U.D.R., la care se adaugă lipsa unor terenuri suficiente pentru pășunat, situația multor familii a devenit deosebit de grea, locuitorii condamnău cu energie abuzurile și spolierea la care erau supuși.

Societatea capitalistă U.D.R. — se preciza în memoriu — „devine stăpînul acestor ținuturi, soarta românilor din așazisele locuri montane este pecetluită... Izlazurele, pădurile, livezile și toate ibrilantele cele mai grase, cele mai roditoare lanuri, chiar și intravilanele comunale trec în proprietatea noului stăpîn, străin în înțelesul cel mai adevărat al cuvîntului. Bietului român abia dacă îi mai rămîne un loc de doi pași de lung unde să-i zacă oasele trudite o viață întregă, în slujba stăpînului venetic... Românul nu-i volnic să-și aducă în spate lemne de foc, el nu poate să-și scoată o capră la pășune și asprimea cu care sînt pedepsite unele fapte sînt proverbiale în acest colț de țară“⁴⁵. Societatea U.D.R., tăind pădurea de fag din jurul izvoarelor și replantînd terenul cu brad, a „îngrădit aceste teritorii cu gard de sîrmă ghimpată, gard care vine pînă-n sat“⁴⁶, împiedicînd astfel locuitorii nu numai să-și pășuneze vitele, ci și să se aprovizioneze cu apă de la izvoarele respective, fapt cu consecințe negative aspra stării sanitare din comunele respective.

Deși starea materială a țărănimii bănățene a cunoscut o anumită ameliorare în perioada anilor 1934—1938, impozitele către stat, taxele

⁴² Arh. Stat. Timișoara, fond Ținut Timiș, dosar 88/1938, f. 20.

⁴³ *Ibidem*, dosar 14/1938, p. 3.

⁴⁴ „Voința Banatului“, an 18 nr. 34 din 21 august 1938, p. 3.

⁴⁵ Arh. Stat. Timișoara, fond Ținut Timiș, dosar 88/1938, f. 13.

⁴⁶ *Ibidem*, f. 27.

comunale și județene, ratele datoriilor intrate în conversiune au continuat să fie o povară pentru foarte multe gospodării țărănești. Cu atât mai mult cu cât se menținea accentuata diferență între prețurile produselor agricole și a celor industriale, de strictă necesitate pentru gospodăria rurală. Cu toate promisiunile cercurilor conducătoare de ușurare a sarcinilor financiare ce apăsau gospodăria țărănească, impozitele și taxele de tot felul absorbau o parte însemnată a veniturilor obținute de țărani din valorificarea produselor agricole.

Sumele impuse de autorități drept impozite și taxe ce urmau să fie achitate de țărănime, au cunoscut o continuă sporire în perioada anilor 1934—1938, lovind mai ales țărănimea săracă din Banat. Semnificativă în această privință este scrisoarea unui sătean din Bucovaț, înscrisă în coloanele ziarului „Banatul”, sub titlul „Glasul unui plugar”. Guvernul actual — preciza țăranul din Bucovaț în aprilie 1936 — se laudă prin gazete „că an de an ușurează dările noastre și eu ca plătitor observ an de an urcarea lor. Și impozitele ar mai merge cu toate că veniturile sînt stabilite după calculul domnilor, cari nu cunosc greutățile țărănilor și realizarea veniturilor lor, însă ne omoară mai mult taxele comunale. Anul trecut am plătit 60 de lei pe jugăr, în acest an am plătit 70 lei pe jugăr, apoi taxă de hornari, taxe pe case, taxe de pompier și nu știu ce numiri le vor mai da⁴⁷. De altfel, sumele înscrise drept „prevederi bugetare” în câteva plăși ale județului Timiș-Torontal indică justetea celor afirmate mai sus⁴⁸:

Plasa	An dinanciar Preved. buget.	1935 1936 Încasări	An financiar Preved. buget.	1936 1937 Încasări
Buziaș	16 455 586	11 010 523	17 539 824	14 052 664
Centrală	20 660 021	14 516 061	23 340 001	18 386 853
Ciacova	15 207 958	9 536 933	18 379 700	14 111 430
Comloș	7 895 004	6 423 234	10 779 224	10 185 894
Deta	13 652 623	9 142 027	14 856 078	10 569 297
Gătaia	10 559 686	7 135 664	13 056 932	9 287 245
Jimbolia	13 029 628	12 619 033	16 424 161	15 500 396
Lipova	10 410 450	6 125 863	13 660 785	10 191 400
Periam	18 483 370	13 867 003	22 721 771	20 398 340
Recaș	10 582 313	7 582 732	14 293 657	7 939 945
Sinic. Mare	28 009 225	17 820 598	30 938 840	22 928 942
Vinga	12 396 900	8 940 454	13 123 847	11 809 076

Și în cursul anului 1938 impozitele au cunoscut o sporire. În plasa Recaş, de pildă, valoarea impozitelor și taxelor se ridica la 17 640 337 lei⁴⁹. Măsura în care povara impozitelor apăsa țărănimea rezultă foarte clar și din proporția în care „prevederile bugetare” erau acoperite de sumele achitate de locuitorii satelor. Mai ales în anii 1934—1935, ca urmare a prelungirii efectelor crizei economice, achitarea impozitelor și

⁴⁷ *Banatul*, an 2 nr. 15 din 12 aprilie 1936, p. 5.

⁴⁸ Arh. Stat. Timișoara, fond *Prefect. jud. Timiș-Torontal*, dosar 73/1937, f. 144; 147.

taxelor comunale constituia o serioasă povară pentru o bună parte a sătenilor.

Inspecțiile efectuate la sate de unele organe administrative județene sau de plasă au relevat faptul că numeroși locuitori nu aveau posibilități materiale de achitare integrală a impozitelor. Cu prilejul inspecției în localitatea Pacovița, primpretorul din Buziaș constată „o stare materială a locuitorilor mai slabă ceea ce rezultă și din venitul slab la încasări. Din debitul anului curent (1934 — n.n.) nu s-a încasat decât 53% iar din debitul rămășițelor 39%⁵⁰. Referindu-se la situația din comuna Ficătari, același organism administrativ făcea mențiunea că starea generală a locuitorilor era „satisfăcătoare sub toate raporturile afară de situația materială a locuitorilor ceea ce se vede și din faptul că la impozite nu s-a putut realiza decât abia 40% din impozitele în ultimul trimestru de gestiune⁵¹. În comuna Sacoșul Mare — raporta primpretorul din plasa Buziaș în mai 1934 — „starea materială și situația agricolă este slabă, iar semănăturile din anul curent suferă din cauza secetei prea îndelungate. Din această cauză și încasarea impozitelor merge foarte greoi, abia putându-se încasa ceva pentru a se putea face față necesităților de cheltuieli curente⁵².

Pentru a forța încasarea dărilor, autoritățile comunale au recurs la măsuri coercitive, de presiune economică și administrativă asupra sătenilor. Sechestrile și confiscările de bunuri materiale aparținând locuitorilor satelor, mai cu seamă a celor săraci, s-au perpetuat și în perioada anilor 1934—1938, deși în mai mică măsură ca în timpul crizei economice. Cunoscutul ziar al țăranilor bănățeni „Cuvîntul satelor“ relatează următoarele în 30 august 1936: „De cîtva timp urmărirea fiscalului au început să ia proporții îngrijorătoare. Agenții operează cu brutalitate fără să mai țină seama de legal și ilegal. Felul în care se fac procesele verbale de sechestră te umple de indignare⁵³. Agenții fiscalului, însoțiți de jandarmi, pleacă „pe la casele oamenilor și ridică ce găsesc și ce pot de prin casă și curte... Iar de îl pune nenorocirea pe care-va să se împotrivescă, e bătut de către agent și jandarmi⁵⁴. Numeroși locuitori din comuna Stanciova, preciza ziarul „Banatul“ și-au manifestat nemulțumirea față de agentul fiscal care „pentru un impozit neplătit la timp le ia toate lucrurile din casă⁵⁵.

Țărănimea bănățeană a acționat și în perioada anilor 1934—1938 împotriva politicii fiscale a cercurilor conducătoare burghezo-moșierești din România, condamnând impunerile disproporționate față de veniturile sale, abuzurile unor autorități locale, apărîndu-și cu energie dreptul la o viață mai bună. Documentele vremii consemnează multitudinea formelor de luptă ale țăranilor bănățeni împotriva politicii de clasă în domeniul fiscalității, forme care înregistrează o paletă foarte largă, de la

⁴⁹ *Ibidem*, f. 172.

⁵⁰ *Ibidem*, dosar 12/1934, f. 39.

⁵¹ *Ibidem*, dosar 94/1934, f. 18.

⁵² *Ibidem*, dosar 12/1934, f. 50.

⁵³ „Cuvîntul satelor“, an 10, nr. 29 din 30 august 1936, p. 2.

⁵⁴ *Ibidem*.

⁵⁵ *Banatul*, an 2 nr. 22 din 7 iunie 1936, p. 2.

acțiuni protestatoare, plingeri și memorii adresate autorităților, pînă la izolate și spontane acțiuni violente împotriva agenților fiscali sau autorităților comunale. Cîteva exemple sînt semnificative în această privință.

Zeci de locuitori din comuna Lucareț, plasa Recaș, se adresează prefectului județului Timiș-Torontal în februarie 1936 cu un memoriu în care condamnău abuzurile și lipsa de interes a autorităților comunale față de situația materială a țărănimii, de lipsurile și nevoile de care se loveau: „În timpurile grele de sărăcie în care ne zbatem această comună săracă așezată între dealuri, primarul și consiliul comunal nu caută a ne ușura sărăciile și greutățile și ne încarcă cu tot felul de greutăți”⁵⁶. Pe cei înstăriți — arătau semnatarii memoriului — îi scutesc de o parte din taxele comunale, în timp ce restul locuitorilor erau obligați să plătească dări sporite „după placul primarului și consiliului”⁵⁷ comunal. Prin aceste practici, mulți săteni erau împovărați cu „greutăți pe care nu le mai puteau purta”⁵⁷.

Locuitorii din comuna Gornia, jud. Caraș, se adresează la 1 septembrie 1938 Rezydentului regal al Ținutului Timiș, arătîndu-și nemulțumirea deoarece erau „impuși de ani de zile cu impozite foarte grele și nelalocul lor, cerîndu-se impozite comunale de două-trei ori ca cele pretinse de stat”⁵⁸. Primarul și notarul comunal, fără ca să respecte formele legale, au fixat taxele comunale pentru anul 1938 la 280 000 lei, gață de 50 000 lei în anii precedenți, fără ca să folosească sumele încasate pentru nevoile localității. Sătenii s-au adresat și judecătoreiei din Moldova Nouă, care a dat sentință de fixare a unei noi impuneri. Autoritățile comunale n-au respectat însă hotărîrea judecătorească și „au încasat de la popor tot cum au vrut”. Mai mult, nu eliberau și chitanțe pentru sumele încasate și de aceea sătenii mereu „se trezeau cu rămășițe din anii trecuți”, obligați să plătească „cît le cerea și cît le spunea” notarul comunal⁵⁹. Ca urmare, la sfîrșitul anului 1938, în această localitate sătenii „au organizat rezistență pasivă la plata impozitelor comunale, încît nu s-au putut realiza bugetele comunale decît în măsură de 30—40%”⁶⁰.

În repetate rînduri sătenii bănățeni s-au adresat prin memorii colective sau delegații prefecturilor județene condamnînd organele fiscale pentru modul în care făceau impunerile sau administrau averea publică a comunei, pentru daunele provocate gospodăriilor țărănești⁶¹. Astfel, la începutul anului 1936 o delegație de săteni din Fratelina s-a prezentat la prefectura județului Timiș-Torontal, solicitînd cu insistență înlăturarea primarului și notarului, vinovați de maltratarea unor săteni și impunerea unor taxe comunale ilegale⁶².

⁵⁶ Arh. Stat. Timișoara, fond *Prefect. jud. Timiș-Torontal*, dosar 5/1936, f. 19.

⁵⁷ *Ibidem*, f. 20.

⁵⁸ Arh. Stat. Timișoara, fond *Ținut Timiș*, dosar 78/1938, f. 1.

⁵⁹ *Ibidem*, f. 2.

⁶⁰ *Ibidem*, f. 3.

⁶¹ Arh. Stat. Timișoara, fond *Prefect. jud. Timiș-Torontal*, dosar 5/1936, f. 84.

⁶² *Ibidem*, f. 95—100.

În localitatea Comloșul Mare, sătenii s-au adunat în număr mare în fața primăriei adoptînd o atitudine potrivnică aprobării de către consiliul comunal a unor taxe suplimentare. Sub „presiunea publicului de afară“ după cum specifică provesul-verbal, de anchetă, consiliul comunal a votat micșorarea taxelor comunale⁶³. La fel s-au petrecut lucrurile și în comuna Șistarovăț, fapt pentru care consiliul comunal a fost dizolvat din ordinul prefectului și înlocuit cu o comisie interimară⁶⁴. Locuitorii din comuna Bruznic (jud. Severin) s-au opus cu forța la efectuarea sechestrelor pentru neachitarea dărilor, au adus amenințări organelor administrative locale, au tras cîteva focuri de armă asupra notarului și agentului fiscal⁶⁵.

Multă stăruință au depus în lupta pentru o viață mai bună și miile de familii colonizate în Banat după Reforma agrară din 1921. Este demnă de prețuire strădania lor neobosită pentru întemeierea unor noi gospodării, pentru depășirea multor greutăți pe care le-au avut de înfruntat, pentru condamnarea abuzurilor și nedreptățile comise de autorități.

Coloniștii din localitatea Hunedoara-Timișană trimit în anul 1938 un lung memoriu Rezydentului Ținutului Timiș în care arătau că deși prin dispoziții ale Ministerului Finanțelor și Oficiului Național al Colonizării erau scutiți de impozite pe 10 ani „organele fiscului vin la noi în centrul de colonizare și ne forțează să plătim darea directă către stat, județ și comună și ne ridică cu forța grîul, hainele și tot ce avem în jurul gospodăriilor“. Din această cauză „populația de coloniști este grozav de nemulțumită și comentează în fel și chipuri măsurile guvernului cu referire la acest soi de impozite“⁶⁶. Nota Oficiului Național al Colonizării adresată Serviciului Agricol al județului Timiș-Torontal precizează că acești coloniști aveau perfectă dreptate, întrucît Ministerul de Finanțe a dispus scutirea lor de impozite pe timp de zece ani, dar că „unele administrații financiare au înțeles greșit aceste dispozițiuni“⁶⁷.

Hotărîrea de colonizare a unor familii de țărani în alte localități, unde existau terenuri arabile disponibile, corectă și necesară în intențiile sale, a cunoscut o aplicare parțială în practică. Numeroase familii colonizate n-au primit ajutor din partea statului pentru construirea caselor și procurarea inventarului necesar cultivării lotului de cca. 10 jugăre, fiind nevoite să facă mari datorii la bănci și cămătari. Mai mult, au fost nevoite să plătească arenze forțate ani în șir, să achite impozite și taxe impuse în mod ilegal, toate cu consecințe negative asupra nivelului de trai al acestor familii.

Semnificativ în această privință este protestul adresat la 1 septembrie 1938, de către coloniștii din localitatea Crai Nou, Rezydentului Ținutului Timiș: „Înainte de a ne coloniza, statul ne-a făgăduit că ne

⁶³ *Ibidem*, dosar 6/1936, f. 132.

⁶⁴ *Ibidem*, f. 185.

⁶⁵ Arh. Stat. Timișoara, fond Ținut Timiș, dosar 55/1939, f. 233.

⁶⁶ *Ibidem*, dosar 73/1938, f. 3.

⁶⁷ *Ibidem*, f. 4.

va ajuta cu unelte agricole și vite necesare agriculturii. Ne-am vîndut tot ce am avut de unde am venit, fără ca să primim de la Stat cel mai mic ajutor. Azi comuna noastră are o populație de aproape 1000 locuitori, toți români... Pe lângă că avem o soartă atît de tristă și ne zbatem în mizerii... sîntem somați de a plăti o mulțime de impozite, arenze, taxe etc. fără ca să știm de unde provin și fără să ni se dea nici cea mai mică informație. Aceste arenze forțate sînt între 2000—25 000 lei de fiecare locuitor, pe lângă acestea mai avem impozitele Timiș-Bega — 1.500—5.000 lei, pentru canaluri de la 2—4 mii lei, astfel că pentru fiecare locuitor ar trebui să se încaseze suma de pînă la 30 mii lei, ceea ce ar însemna că jumătate din colonie ar trebui să renunțe la pămînt și să părăsească colonia întrucît sumele de mai sus nu se vor putea achita⁶⁸.

O situație asemănătoare este condamnată și de locuitorii — coloniști — din comuna Jadani, într-un memoriu din anul 1938, semnat de 34 familii: „Din punct de vedere economic situația noastră este foarte rea. Cu ocaziunea colonizării noastre ni s-a pus în vedere ajutor material din partea statului pentru a putea construi casele de locuit, apoi pentru a ne procura uneltele necesare pentru agricultură. Nu am primit nici un ajutor din partea statului, astfel că am fost nevoiți să recurgem la toate posibilitățile închipuite pentru a ne putea întreține familiile și a putea începe lucrul pămîntului, pentru a nu ne expune să pierdem lotul de colonizare, Am recurs la împrumuturi oneroase. Unelte pentru agricultură, rechizite, pluguri, grape etc.; vite, cai, boi nici astăzi nu am ajuns să posedăm. În urma acestor lipsuri, sîntem siliți să cerem unelte împrumut, pe cari să le plătim din recolta noastră foarte slabă⁶⁹.

Din punct de vedere financiar, situația coloniștilor era mai mult critică. Potrivit Legii colonizării, pentru fiecare lot, familiile de coloniști trebuiau să plătească o sumă de răscompărare în schimbul întăririi dreptului de proprietate. „Ani de zile — arătau coloniștii din Jandani — a trebuit să muncim, pentru ca să putem aduna aceste sume, ba mai mult, cei mai mulți dintre noi trebuiau să contracteze datorii cu dobînză uzurare. Îndeplinirea acestor obligațiuni merge în dauna dezvoltării noastre economice. Deși noi am achitat acest preț către stat, se petrec cazuri că percepția comunală ne urmărește și acum⁷⁰. Pentru a exemplifica, coloniștii din Jadani arătau că suma ce o mai datorau 32 familii în anul 1938 pentru lotul de colonizare în suprafață de 10 jugăre (5,8 Ha) se ridică la 182.642 lei, iar la bănci mai aveau de achitat 395.900 lei⁷¹.

Realitățile consemnate de coloniști în numeroasele memorii înaintate autorităților vor fi recunoscute și de Rezidentul Ținutului Timiș într-o notă trimisă Ministerului Agriculturii și Domeniilor în anul 1938: „A venit statul care i-a chemat pe coloniști ca să întărească elementul românesc, să-i fie păzitorii graniței cu brațele lor vînjoase și deja din

⁶⁸ *Ibidem*, f. 1.

⁶⁹ *Ibidem*, f. 38.

⁷⁰ *Ibidem*, f. 55.

⁷¹ *Ibidem*, f. 58.

primul moment le-a cerut impozite, arendă forțată, prețul lotului, taxe pentru indiguirea riurilor și desecarea bălților. Cum pământul a fost slab, uneltele defectuoase, cum în cele mai multe colonii în fiecare an au fost și inundate holdele, coloniștii n-au putut ciștiga atât cât le trebuia pentru hrana lor și a familiilor lor... necum să poată achita ceva către creditorii lor. Au rămas deci în restanță. Am observat că unii sînt impuși de cite 2 — ori din neglijența administrației financiare, care la încasări au făcut adevărate barbarii cu acești nefericiți. Astfel, azi 90% din coloniști au astfel de restanțe, pe care nu le vor putea plăti niciodată⁷².

Apărindu-și cu demnitate dreptul la o viață mai bună, coloniștii nu s-au limitat numai la proteste și plingeri împotriva nedreptăților comise de autorități, ci au acționat, uneori energic, hotărît, pentru a le curma și înlătura. Este cazul coloniștilor din localitatea Dolat care au desfășurat o intensă agitație în comună pentru o rezistență activă față de autoritățile fiscale. Refuzînd să recunoască măsurile impuse de organele fiscale pentru achitarea dărilor prea mari au vîndut și înstrăinat bunurile sechestrate de autorități. A fost nevoie de intervenția jandarmlor pentru a stăvili rezistența acestor locuitori⁷³.

Analiza situației țărănimii bănățene din anii 1934—1938 pune în evidență menținerea contradicțiilor fundamentale ce defineau satul românesc în perioada interbelică. Se accentuează chiar diferențierea socială a țărănimii, mica proprietate ocupînd un loc preponderent în structura proprietății. Continuă să dăinuie rămășițele semifeudale, deși raporturile capitaliste înregistrează o extindere. Povara impozitelor și taxelor comunale, abuzurile autorităților, nedreptățile la care era supusă țărănimea au menținut o vie stare de nemulțumire la sate. Ca urmare, masele muncitoare de la sate, țărănimea săracă mai ales, a continuat să lupte împotriva exploatării capitaliste, a nedreptăților regimului burghezo-moșieresc, pentru pămînt și o viață mai bună.

Situația țărănimii bănățene în anii 1934—1938 s-a aflat în strînsă dependență de evoluția economiei agrare, de dinamica forțelor și relațiilor de producție în agricultură. Stratificarea socială a populației rurale se adîncește, fapt oglindit de creșterea ponderii țărănimii sărace în viața satelor. O parte însemnată din gospodăriile țărănești erau lipsite de pămînt de cultură sau dispunea de loturi insuficiente, fiind nevoite să recurgă la munca în arendă sau dijmă.

Țărănimea bănățeană își va continua și în perioada anilor 1934—1938 lupta pentru aplicarea democratică și integrală a prevederilor Legii de Reformă agrară, pentru condiții de viață mai bune. Lupta sa pentru pămînt se va împleți strîns cu acțiunile îndreptate împotriva politicii de clasă a cercurilor dominante în domeniul fiscalității, pentru încetarea abuzurilor și nedreptăților comise de unele organe administrative locale. Lupta țărănilor bănățeni se înscrie astfel în larga mișcare a maselor muncitoare din România pentru dreptate socială.

⁷² *Ibidem*, f. 128.

⁷³ *Ibidem*, f. 34.

NEW INFORMATION REGARDING THE SITUATION AND STRUGGLE
OF THE BANAT PEASANTRY DURING THE YEARS 1934—1938

S u m m a r y

The situation of the Banat peasantry during the years 1934—1938 was closely connected with the evolution of the agrarian economy, with the dynamic of the forces and relations of production in agriculture. The social stratification of the rural population deepens, fact seen in the rising of the weight of the poor peasantry in the life of the village. A great part of the rural forms lacked the culture earth or disposed of insufficient plots, being obliged to use the sharecrop or the lease.

The Banat peasantry would continue to struggle, in these conditions, for the democratic application of the provisions of the law of the Agrarian Reform, for earth and better living conditions. The struggle for earth would be blended with the actions directed against the class politics of the dominant circles in the domain of fiscality, for ceasing the abuses and injustice committed by certain local administrative organs. The struggle of the Banat peasantry attaches itself organically to the large democratic movement of the Romanian working masses for social rights.